

Kamil Sulej*

Olivier Roy. *Czy Europa jest chrześcijańska?*
Wrocław: Obserwatorium Społeczne 2021 ss. 168

Dostępna na polskim runku publikacja Oliviera Roya pt. *Czy Europa jest chrześcijańska?* jest pierwszą książką tego autora przetłumaczoną na język polski. Autor, politolog i specjalista od spraw islamu, ukazuje chrześcijańskie korzenie Europy i wpływające na nią na przestrzeni lat procesy sekularyzacji. Podkreśla, że sekularyzacja i dechrystianizacja nastąpiły po rewolucji kulturowej 1968 r. oraz w wyniku imigracji, wraz z którą do Europy przybył islam. Pojawiają się zatem pytania, jakie są tego konsekwencje oraz czy Europa potrafiła się temu sprzeciwić? Jakimi narzędziami powinna bronić swojej chrześcijańskiej tradycji?

Nie ulega wątpliwości, że Europa ma chrześcijańskie korzenie. Chrześcijaństwo leży u podstaw kształtowania się państw narodowych, a także wspólnoty europejskiej. Warto przypomnieć, że ojcowie założyciele – Robert Schuman, Alcide De Gasperi i Konrad Adenauer byli gorliwymi katolikami. Świadczy o tym chociażby fakt, iż w przypadku pierwszych dwóch rozpoczęto procesy beatyfikacyjne.

Próbując odpowiedzieć na pytanie, czy chrześcijaństwo jest jeszcze w sercu Europy, Autor zaprasza nas do poznania faktów umożliwiających udzielenie odpowiedzi z innej perspektywy niż ta, która dominuje w polskiej literaturze. Przytaczając najważniejsze wątki, daje czytelnikowi szansę osobistego poszukiwania odpowiedzi i oceny stawianych, niekiedy odważnie, tez. Warto zaznaczyć, iż koncentrując się na wydarzeniach historycznych, Autor stara się pokazać ich wpływ na współczesne zjawiska społeczne i religijne. Wykorzystanie takiej metodologii prowadzi do ukazania konsekwencji historycznych zjawisk i ich wpływu na współczesny świat. Jako przykład może posłużyć zjawisko globalizacji chrześcijaństwa, które w przekonaniu Autora rozpoczęło się wraz z odkryciami geograficznymi i idącymi za nimi działaniami misyjnymi. Natomiast swoje odzwierciedlenie

---

* Kamil Sulej – historyk, sekretarz redakcji kwartalnika „Społeczeństwo, Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła; ORCID: 0000-0003-3168-8592.

znajduje w XXI w., czego wyrazem są afrykańscy duchowni napływający do Europy, pełniący rolę ewangelicznych misjonarzy z Południa. Warto w tym miejscu podkreślić, iż ewangelizacja misjonarzy z Południa wydała chrześcijaństwo bardziej konserwatywne niż chrześcijaństwo będące owocem miejscowego duchowieństwa. Roy podkreśla przy tym znaczenie i rolę kard. Roberta Saraha, który cieszy się wielkim uznaniem ruchów tradycjonalistycznych.

Innym zagadnieniem analizowanym przez Autora jest sekularyzacja, która przeradza się w dechrystianizację. Roy wymienia jej dwie formy:

[...] pierwsza prawnokonstytucyjna, która oznacza autonomię sfery politycznej, która prowadzi do oddzielenia państwa od instytucji religijnych albo do przejęcia sfery religijnej przez politykę (s. 35).

[...] Druga [...] ma charakter socjologiczny: [...] oznacza spadek religijności i zniknięcie religii z centrum życia społecznego i kulturalnego, które określane jest w Europie dechrystianizacją (s. 36).

Warto zwrócić uwagę, iż obie formy na pierwszy rzut oka wydają się różnić od siebie, jednak gdy odniesiemy się do konkretnych wydarzeń na przestrzeni lat zauważymy ich zbieżność. Wyrazem tego jest dechrystianizacja wyrażająca się obniżającym się poziomem pobożności społeczeństwa. Roy podkreśla, że zmiany zachodzące w Europie są konsekwencją przemian cywilizacyjnych i kulturowych, które w głównej mierze opierają się na walce o legalizację rozwodów, legalizację małżeństw jedнопłciowych oraz legalizację aborcji. Dostrzegamy, że to właśnie powyższe procesy zapoczątkowały dechrystianizację, która skupiona jest na nowej antropologii i ludzkiej wolności. Autor dostrzega, że możliwa jest obrona

[...] postulatu chrześcijańskiej tożsamości Europy i podkreślenie jej «chrześcijańskich korzeni» bez zaprzeczania spadkowi religijności i zanikowi wiary (s. 48).

Spostrzeżenia Autora wydają się jednak słuszne tylko wtedy, gdy dokonamy analizy wszystkich czynników, które wpływają na konsekwencje dechrystianizacji. Autor nie przeanalizował współczesnych ideologii, które poprzez bezpośrednią walkę z wartościami chrześcijańskimi prowadzą walkę o duszę człowieka, szczególnie wśród młodego pokolenia, celując bezwzględnie w analfabetyzm religijny.

Roy, poszukując odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób Europa powinna zachować swoją tożsamość, nawiązuje do nauczania Jana Pawła II i Benedykta XVI, którzy byli mocno przywiązani do wartości chrześcijańskich Europy. Podkreślali, że wartości europejskie wynikają z prawa naturalnego i są niejako mostem łączącym wiarę i tożsamość. Odwołanie się do korzeni Europy było sposobem poszukiwania przez nich powrotu do wartości chrześcijańskich, powrotu do religii oraz szacunku dla wierzących. Autor uważa, że nauczanie papieży jest marzeniem nieosiągalnym, ponieważ społeczeństwo europejskiej jest zbyt sakralizowane. Zakłada

trzy drogi dla Kościoła w Europie. Po pierwsze, stworzenie przestrzeni w prawie do zabezpieczenia kwestii moralnych niepodlegających negocjacji. Zauważa, że

[...] jeśli Kościół nie jest w stanie skutecznie przekonać społeczeństwa do swoich standardów moralnych, musi on narzucić je w ramach przepisów, a zatem powinien doprowadzić do uchwalenia jak największej liczby aktów prawnych ograniczających prawo do aborcji, zawierania małżeństw jedнопłciowych, techniki wspomaganego rozrodu czy możliwości eutanazji (s. 100).

Dalej podkreśla, że takie podejście może czynić Kościół strażnikiem czy wręcz instytucją policyjną.

Drugą drogą dla Kościoła jest

[...] opcja Benedykta XVI, odnosząca się do twierdzenia, że dzisiejsi chrześcijanie również powinni prowadzić oddzielną egzystencję w nowoczesnych klasztorach, gdzie żyliby według własnych zasad, czekając, aż Opatrzność Boża przywróci na ziemi wiarę (s. 101).

Ostatnią możliwością jest ponowne duchowe podbicie Europy. Roy dostrzega powrót do czasów pogaństwa, w których chrześcijanie mogliby podjąć się nawracanie świata poprzez nauczanie. Zaproponowane rozwiązania wymagają pogłębionej analizy i usystematyzowania wiedzy, która pozwoli na wypracowanie własnej, rzetelnej opinii.

Olivier Roy, opisując zjawiska społeczne wpływające na destrukcję chrześcijańskiej Europy, wykorzystuje przykłady zarówno religii katolickiej, jak i protestanckiej, co wymaga od czytelnika większej uwagi. Analizując tożsamość Europy, powołuje się na przykłady pojawiające się na całym świecie, jednak dotyczące tych samych kwestii, chcąc w ten sposób udowodnić ich wpływ, powiązanie i konsekwencje. Przy zastosowaniu takiej metodologii czytelnik winien wykazać się umiejętnością analizy i krytycznej oceny.

Bez wątplenia publikacja wydana przez Fundację Obserwatorium Społeczne stanowi istotny wkład w dyskusję nad wartościami panującymi w Europie. Natomiast jej oryginalne spojrzenie inspirowane do poszukiwania i pogłębiania wiedzy w tym zakresie.